

Terorizmus

Najjednoduchšia definícia
terorizmu: šírenie strachu
prostredníctvom opakovaných
násilných akcií.

- ◆ Terorizmus je veľmi zložitý spoločenský jav, ktorý sa dá charakterizovať ako systematické páchanie násilia s cieľom vyvolať strach, umožňujúce dosiahnutie politických cieľov.
- ◆ Za terorizmus sa považuje každé nezákonné použitie sily a násilia proti osobám alebo majetku so zámerom zastrašiť vládu, civilné obyvateľstvo či jeho určitú skupinu a tým dosiahnuť určité politické alebo spoločenské ciele.
- ◆ Za symbol terorizmu je neraz považovaný výbuch, rozmetanie dovedy existujúceho predmetu, budovy.

Všeobecne existuje niekoľko hlavných cieľov terorizmu :

- ▶ reklamný cieľ – upútanie pozornosti pomocou masmédií. Násilnou akciou je prejavená snaha o zverejnenie programu teroristickej organizácie. Tomu významnou mierou napomáhajú aj dnešné svetové mediálne prostriedky, ktoré vyhládávajú takéto drastické exkluzívne správy.
- ▶ jednorazový násilný akt – ide o dosiahnutie cieľov ako je likvidácia osoby alebo osôb, ničenie konkrétneho objektu alebo objektov. Pri snahe vynútiť si vyjednávanie, slúžia teroristické akcie na zastrašovanie politickej moci alebo ako nátlak na politickú moc. Pri tomto taktickom použití násilia sa obeťami útokov stávajú často nevinní ľudia, ktorí nemajú nič spoločné s prípravou alebo výkonom vládnej politiky.

- ◆ *strategický cieľ* – terorizmus predstavuje destabilizačný nástroj daného režimu. Vychádza z predpokladu, že teroristické akcie vyprovokujú štátnu moc k takým represiam a násiliu, ktorého výsledkom má byť revolučná vzbura. Toto predpokladajú predovšetkým anarchistické doktrinálne koncepcie.

- ◆ Skupiny uskutočňujúce samovražedné atentáty sa odlišujú svojou formou, veľkosťou, ideovou orientáciou, cieľmi a podporou.
- ◆ Momentálne existuje vo svete takmer 28 skupín aktívnych v tomto spôsobe útokov.

Druhy a formy terorizmu

- ◆ Druhy terorizmu sa spravidla vymedzujú na základe jeho vybraných vonkajších prejavov. Medzi najčastejšie uvádzané patria:
- ◆ medzinárodný,
- ◆ vnútroštátny (domáci),
- ◆ mestský,
- ◆ vidiecky,
- ◆ náboženský,
- ◆ nacionalistický,
- ◆ kriminálny,
- ◆ podvratný,
- ◆ narkoterorizmus,
- ◆ počítačový,
- ◆ jadrový,
- ◆ extrémistický,
- ◆ sociálny,
- ◆ informačný,
- ◆ psychologický.

Medzi teroristické prejavy patria:

- ◆ únosy a zadržanie rukojemníkov (únosy dopravných prostriedkov),
- ◆ vydieranie, zastrašovanie a vyhrážanie sa
- ◆ sabotáže a diverzia
- ◆ vraždy alebo likvidácia dôležitých osôb
- ◆ bombové útoky,
- ◆ dezinformácia a propaganda
- ◆ samovražedné útoky rôznymi prostriedkami,
- ◆ bioterorizmus – použitie biologických bojových látok.
- ◆ útoky rádiologickým materiálom alebo chemickými otravnými látkami
- ◆ deštrukcia informačných systémov, elektronických a počítačových systémov.

- ◆ Najnovšími druhmi terorizmu sú bioterrorizmus a agroterorizmus – najmä v spojení s možnosťami teroristických útokov v podobe otrávenia ovzdušia, vodných zdrojov a potravín rôznymi biologickými látkami.
- ◆ Medzi najčastejšie prejavy teroristických útokov patria bombové útoky, pričom ako výbušnina môžu byť použité bomby odpaľované na diaľku, alebo prostriedky, ktoré môžu mať pri určitom použití charakter bomby.

Formy terorizmu sa vyčleňujú predovšetkým na základe použitých prostriedkov

- ◆ atentáty a politické vraždy, používanie zbraní pri prepadnutiach bánk a iných spôsoboch získavania finančných prostriedkov. Ide o najstaršiu a relatívne najjednoduchšiu formu terorizmu. Pri tejto forme terorizmu je niekedy ťažké rozlíšiť, či ide o kriminálnu činnosť alebo akt teroristu s politickou motiváciou.
- ◆ politicky motivované únosy, zavlčenia a branie rukojemníkov, ktorých obeťami sú predstavitelia štátnej a spoločenskej moci, alebo aj náhodné osoby. Zadržanie rukojemníkov teroristi využívajú najmä na nátlak voči vláde a silovým rezortom pri rokovaní o svojich požiadavkách. Aj táto forma terorizmu sa prelína s kriminálnou činnosťou, prípadne so sociálno-patologickým správaním jednotlivcov.

- ◆ únosy lietadiel a iných dopravných prostriedkov (lodí, autobusov), spravidla s osádkou i pasažiermi. Únosy lietadiel sa stali súčasťou arzenálu teroristov najmä v 70-tych rokoch minulého storočia a využívali ich predovšetkým palestínske teroristické skupiny. Uskutočňovali sa v záujme dosiahnutia rôznych politických cieľov. Symbolicky najvýraznejšie dokazovali medzinárodný charakter terorizmu, pretože nerešpektovali hranice štátov a obeťami únosov sa stávali ľudia bez ohľadu na štátnu príslušnosť či národnosť.

- ◆ - používanie výbušných zariadení (bombové útoky), ktoré sú zamerané proti osobám alebo proti významným objektom. Útoky proti osobám majú častejšie plošný charakter a len v menšom počte prípadov sú orientované proti jednotlivcom zastávajúcim vysoké funkcie najmä vo vláde, priemysle, obchode, finančníctve či v silových zložkách. Výbušné zariadenia sa umiestňujú do miest s vysokou koncentráciou pobytu a pohybu ľudí, aby usmrtili alebo zranili čo najvyšší počet osôb a najčastejšie sa umiestňujú v zaparkovaných automobiloch, odpadkových košoch a inde na voľnom priestranstve.

Teroristické akcie sa môžu zameriavať na vyvolanie sekundárnych účinkov havarijných dejov, ako pri vojnových udalostiach útokmi konvenčných zdrojov na infraštruktúru napr. na:

- ◆ - chemické zariadenia,
- ◆ - jadrové zariadenia,
- ◆ - dopravné uzly a systémy.

Terorizmus ako nová forma vojny sa od klasickej vojny na medzištátnej úrovni líši postavením svojich hlavných aktérov. V prípade klasickej vojny sú nimi štáty či koalície, ich armády a v čoraz väčšej miere aj ich obyvateľstvo. Štáty či koalície štátov, vystupujú v aktívnej úlohe aktérov bezpečnostnej politiky a odvolávajú sa na životné záujmy svojho obyvateľstva ako na hlavný referenčný objekt.

Oproti tomu teroristi vystavujú štát a jeho obyvateľstvo do úlohy napadnutých a vydieraných objektov - manipulujú s jeho verejnou mienkou a vyvolávajú reakcie zodpovedajúce svojim záujmom, cieľom a predstavám. Vo chvíli začatia konfrontácie sú tak jediným aktívnym subjektom. Zasadujú údery s cieľom prilákať na seba pozornosť, vytvoriť atmosféru strachu, destabilizovať štát, jeho vierohodnosť a autoritu alebo si vynútiť zmenu jeho zahraničnej politiky. Sami sebe pripisujú úlohu činiteľov bezpečnostnej politiky a za referenčný objekt svojej stratégie vydávajú záujmy určitých skupín obyvateľstva.

- ◆ V klasickej vojne nemožno ukryť pred ostatnými prípravy na jej začatie. Ostatné štáty o nich vedia a majú čas pripraviť sa na odrazenie agresie. Oproti tomu teroristické skupiny zasadzujú údery bez predchádzajúceho vyhlásenia vojny, na útok sa pripravujú v podmienkach prísneho utajenia typického pre málo početné a uzavreté komunity sprisahaneckých organizácií. Úder je nečakaný, štáty a ich verejná mienka sú šokované, niekedy aj ochromené do tej miery, že teroristi sa môžu dokonca usilovať o zlomenie ich vôle k odporu.

- ◆ Najväčší a najvýraznejší rozdiel medzi terorizmom a klasickou vojnou sa odvíja od spôsobov vedenia ozbrojeného boja. Klasické vojny sú priamymi čelnými súbojmi štátu proti štátu, alebo koalície proti koalícii a odohrávajú sa na jednom či viacerých frontoch. Vojna sa definuje ako *"priame násilie medzi štátnymi činiteľmi"*.
- ◆ Oproti tomu teroristické skupiny uplatňujú nepriamu stratégiu, zásadne sa vyhýbajú priamemu, čelnému súboju, napádajú zákerne a nečakane. Dlho sa schovávajú v tieni, aby udreli vtedy, keď sa to najmenej očakáva, keď sa to najviac hodí práve im a najmenej ich obeť. Zasahujú spoločnosť v tých najcitlivejších a najzraniteľnejších bodoch. Dosahujú tak niečo, čo je v klasickej vojne takmer nemožné - celkom obchádzajú najsilnejšie prvky obrany svojej obeť, stavajú mimo hry aj tie najnákladnejšie a najsofistikovanejšie systémy - medzikontinentálne rakety, lietadlové lode, tanky, veliteľské a štábne systémy.

- ◆ Vo vývoji terorizmu došlo k dvom kvalitatívnym zmenám. Prvou bola tá, ktorá nastala v 70. rokoch 20. storočia – terorizmus sa stal medzinárodným fenoménom a v súčasnosti s ním spojené prejavy označujeme ako tradičné.
- ◆ Druhá kvalitatívna zmena nastala v priebehu 90. rokov, keď terorizmus získal globálne dimenzie. Tie sa vyjadrujú najčastejšie pojмами súčasný alebo nový terorizmus, ale existujú aj ďalšie prívlastky - globálny terorizmus, superterorizmus, hyperterorizmus a pod.

- ◆ K základným typom tradičného terorizmu sa v minulosti zaradovali najmä terorizmus ako forma boja za národnú nezávislosť, terorizmus proti štátu, štátny terorizmus a terorizmus proti medzinárodnému poriadku.
- ◆ V novšej literatúre sa za základné typy považujú sociálnorevolučný, etnicko-nacionalistický a religiózny terorizmus, ktoré sa môžu uskutočňovať vo vnútri štátov i v medzinárodnom rozmere.
- ◆ Dejiny novodobého terorizmu síce začali revolučné skupiny, ale dlhšie trvanie v jeho aktivitách majú náboženské a etnické skupiny.

- ◆ Cyberterorizmus je nový druh terorizmu, v ktorej nie je dôležité, aké strelné zbrane alebo explozívnu nálož dokáže útočník použiť proti civilnému obyvateľstvu.
- ◆ V tomto novom druhu terorizmu útočník nepozorovane preniká hlboko za hranice cieľového štátu za účelom nabúrania sa do informačných systémov bez toho, aby čo i len vstal zo stoličky. Jeho cieľom sú informácie, ktoré môže ukradnúť, zničiť alebo ináč zneužiť. Môže to docieľiť útokom na vládne informačné systémy, ktoré obsahujú mnoho citlivých údajov.
- ◆ Svedkami týchto útokov sme aj v súčasnosti, keď sa skupine čínskych crackerov podarilo nabúrať do počítačov v Pentagone.

- ◆ Nemenej dôležitá pre útočníkov je aj možnosť komunikácie a získavanie informácií cez INTERNET. Tí prostredníctvom INTERNET-u medzi sebou komunikujú a rozosielajú e-maily, v ktorých sa vyhrážajú útokmi na civilné obyvateľstvo.
- ◆ Príkladom toho je aj prednedávnom zverejnený mail, v ktorom sa ozbrojení útočníci vyhrážali biologickým útokom na Manhattan. Stačil jeden jediný e-mail a celý New York žil v strachu a medzi ľuďmi sa šírila panika kvôli obave o vlastný život. A to všetko kvôli jednému mailu....